UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Ivris Gvlielmi Dvrandi

Durantis, Guilelmus

Augustae Taurinorum, 1578

Iuramenti delatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96857

Visual Library

ADDITIONES NOVAE.

* De hac materia vide Bar.& Alb.in l.ex perſona.& l.ſiue poſſidetis.C.de ꝓba.vbi multa ſingularia dicit.

* Quæ differétia ſit inter præſumptionem & fictionem, gl.in l.vnica.§. acceſſit.C.de rei vxo.actio.

* Nota ꝙ duæ præſumptiones faciũt vnam probationem.Bar.in l. excuſantur.de excuſ.tut.

* Quare in dubio præſumitur quis bonus,& in dubio præſumit quis non ſoluendo. Hoſ.in ſumma de ſcrutinio.§.in ſumma quærit de hoc,& dicit ꝙ ratio eſt,quia virtutes naturaliter debent in eſſe homini. verũ eſt poſt baptiſmum,quia in baptiſmo confertur gratia, de conſ.diſ.4.c.paruulos.vide Hoſtié.in ſumma,de ſcruti.

* Nota ꝙ ſi alicui obiiciant plura crimina,& reſpõdẽdo aliqua prętermittit quicquid ex violenta præſumptione confiteri videtur. Bal.in l.ſiue poſſidetis.de prob.& c.nonne.ext.de præſump.

* Nota ꝙ ſicut vnum factum non præſumitur, ita nec pluralitas factorum. fa.c.cum Io.hæremita.de fide inſt.l.ab ea.de prob.& de reſcr.ca.1.de cond. app.c.per tuas.

* Nota ꝙ contra poſſeſſionem iuris & de iure non admittit ꝓbatio in ꝯriũ, niſi ꝑ confeſſioné partis.no.in Authé.ſi iã neceſſe.de dona.ante nup.& cle. conſtit.in fine.de elect.de hoc nota.in l.non eſt veriſimile.ff.ꝙ met.cauſa.& l.ſi duo.de acquir.hæred.nota tamé ꝙ partis confeſſio non admittit ꝯ fictioné,licet admittatur ꝯ pręſumptioné.no.Bal.in l ſiue poſſideris.de prob.ubi Bal.dicit ꝙ Nico.mata.dicit,ꝙ duæ ſunt præſumptiones,vna eſt iuris,alia hominis:& iuris præſumptio eſt duplex,quia quædam eſt quę tranſit in ſtatum legis,& iſta appellatur iuris & de iure. dicitur enim iuris,quia à iure eſt inducta.& dicitur de iure,quia de ea eſt factum ius,& ꝯ iſtam non poteſt ꝓbari,l.ſi arbitratu Caii & l.antiquæ.ad Velleia.quædam eſt præſumptio iuris,non de iure.& huic ſtatur,donec probetur ꝯrium:& dicitur iuris, quia ius inuenit eam,ut l.noſtra.& ſi lex habet iſtam præſumptioné pro uera,refundit onus probãdi in aduerſarium,vt hic:ſed ſi habet eã pro coadiumento veritatis,non pro fundaméto,non transfert onus probandi in aduerſarium,ſed confirmat probationé probantis minus plenè:ſicut dicit de fama l.3.ff.de teſti.Ité quærit ibi Bal.an ſit differentia inter præſumptioné uiolétam & vehementem.& dicit quod non.

* Nota ꝙ præſumitur quis viuere niſi probetur mortuus,ut in Auth. hodie. de dona.inter virum & vxor.no.in l.Spadoné.§.qui abſolut.de excuſ. tut. Bal.in l.ſi quidem.C.ſolu.matrimo.

* An ille qui ſemel fuit talis,præſumatur ſemper talis.Bald.in l.ſi cum inter. C.quando prouoca.non eſt ne.

* An olim mutus,ſurdus,cæcus vel furioſus,præſumatur hodie eſſe.Bal.in l. 1.de bon.poſ.furio.infan.

* Au præſumptio ſit facienda ex præſenti in præteritum.Bald.in l.1.§.magiſtratus.de magiſtra.conue.& l.ex perſona.de probat. & ibi multa bona.

¶ Bal.de Præſumptionibus.

¶ An prȩſumatur quis poſſidere pro ſuo,ĩ.de diſput.& allegat.§.p̃ſumit.
¶ Ex quibus cauſis inſurgit præſumptio? Ex perſona,loco, tp̃e qualitate, taciturnitate ſequenti,inutilitate,fletu,fuga,negligentia,familiaritate,euẽtu,obſcuritate,quantitate,dignitate,dilectione,ſocietate,frequentatiõe & ætate,§.1.circa priu.G.& ex téporis breuitate,C.de emend.ſer.l.1.in gl.Ex téporis vicinitate,ff.de priuil.cred.l.ſi ex euẽtu.§.fi.Ex nimia charitate.C. de dona.l.data.Ex charitate parẽtelæ,ff.de ritu.nup.l.non ſolũ.§.denuo.C. de iniur.l.ſi non conuicii.Ex vniuerſali alienatione.ff.quæ in frau.credit.l. omnes.§.Lucius.ff.de leg.3.l.nomen.§.1.Ex inſtrumenti qualitate, ff.de ſica.l.1.§.ſed ſi claua.ext.de hom.c.ſignificaſti.& ibi Baldus ſuper Inn. Ex cõtinuata poſſeſſione,l.ſicut §.ſuperuacuum.ff. quibus mod.pig. vel hyp.ſol. Ex legali prohibitione,de prob.l.qui teſtamentum. Ex maleficij vicinitate vt no.ff.de donat.l.poſt ꝯtrã.ꝑ Doct.Ex officio & adminiſtratione vt no.in l.athletas.§.calumniator.ff.de infa.ff.de admin.tut.l.non eſt. Ex poteſtate, & iuriſdictione.C.ſi qua.præd.pot.l.1.Ex eadẽ cognatione,ff.de iniur.l.lex Cornelia.in prin.Ex conſideratione,ff.de offi.præfec.vrb.l.1.§.cum patronus.in gl.Ex ſecta & conſpiratione,ut no.in c.conſpiratores. Ex ſecreta cõiuratione,ut in Catilina,& multis alijs cauſis.Baldus.¶ Quadruplex eſt p̃ſumptio:temeraria & leuis,quæ animum iudicantis ad credẽdum dicitur, mouere.Eſt ꝓbabilis:& hæc eſt duplex:vna,quę iuuatur legibus,& iſta habet vim probationis:niſi ꝯrium probetur:alia:quæ vĩ hominibus.eſt enim probabile:quod vĩ omnibus:aut pluribus:aut ſaltẽ ſapientibus, ſecundum Ariſtotelẽ:& iſta non ꝓbat ꝑ ſe,ſed iuuat probationẽ ſibi concordantẽ, & elidit ſibi probationẽ ꝯriam l.fi.ff.ꝙ met cauſa.vbi de hoc. Elidit: dico id eſt aliqualiter extenuat:& vide,quod no.in l.ſi duo patroni.in prin.ff.de iureiur.& ff.de pœn.l.abſentẽ.ꝑ Dynũ.Eſt & uiolẽta,id eſt, ex multis indiciis collecta,ff.de excuſ.tu.l.2.§.ætas.& ꝑ gl.& Dynũ: uel ex vno multũ efficaci & ꝓximo veritati:ut ſi quis fugiat cum gladio ſanguinolento,præſumit vulneraſſe,ſi aliud non apparet:& iſtud indicium non eſt plus q̃ ſemiplena probatio,ſed eſt minus:ergo duo indicia nõ faciũt plenã ꝓbationẽ q̃a nec unũ ſemiplenã:vt no.ff.de ꝓba.l.cũ ꝓbatio.ſed iudex ex qualitate indiciorũ ꝑpẽdet.ff.de ædil.edic.l.q̃ro.in fi.ff.de qu.l.maritus.ff.de adul.l. capite quinto.C.de qõnib.l.milites.§.oportet.C.fami.erciſcun.l.fi.Eſt & neceſſaria iuris & de iure,q̃n lex figit pedes in ea nõ ſolũ p̃ſumẽdo,ſed etiam ſtando: & tunc nõ valet probatio in ꝯriũ,niſi ꝑ ꝯfeſſionẽ, ut in authentica, de æqual. dot.§.illud.Bal.vide ĩ.de re iudi. §.not.ꝯ p̃ſumptionem. ¶ An q̃ minatus eſt alicui mortẽ,occidiſſe p̃ſumat,ſi poſtea inimicus eius clã fuit occiſus? ver.ſed pone.ꝑ Gui. ¶ Nemo præſumit priuilegiatus,niſi ꝓbet: quia pri- [illegible] põt naturaliter haberi,C.de fid.inſt.l.ſi ſolennibus. ¶ Præſum- [illegible] ꝓbatio hominis,non legis.Et nota,ꝙ præ- [illegible] ꝓ liquidiſsima ꝓbatione,ut l.licet Impe- [illegible] l.pen,in gl.ordinaria.Bal.Nota,ꝙ duę [illegible] duæ p̃ſumptiones diuerſorũ generũ, & [illegible] nõ faciũt plenã probationẽ in crimi-

nali:nam teſtis de veritate eſt ſingularis.Itẽ fama eſt probatio multũ fallax & facilis:ſed in ciuili probant plenè,ſ.n Dyn.ff.de excuſ.tut.l.2.§.ætas.Sed Old.dicit ꝯ etiam in ciuili,ar.l.1.qui num.tu.idem Ray.& Bar.ibidem: q̃a duo imperfecta,quæ non ſunt eiuſdem naturæ,non faciunt vnam perfectam pro quibus optime facit tex.de ſucceſ.ab inteſt.c.cum dilectus. & ibi vide Bal.ſuper Inn.Gl.tenet contra:quia quæ nõ proſunt ſingula,multa iuuant: nec debet ad unam ſpeciem probationis arctari vigor veritatis. Item conſentiens fama confirmat,ff.de teſtib.l.3.§.idem diuus.vide ĩ.de re iud.§ ſtipulatio.Bal.

a De Iuramenti delatione.[a] Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentorum ſpecies quot & quæ ſint.*
2 *Pluribus teſtibus in vnam ſententiam concordantibus,poteſt ferri ſententia,ex quo actor plene probat,nec defertur iuramentum.*
Teſtes duo an faciant plenam probationem,& unus ſemiplenam.
Dictum vnius,dictum nullius.
3 *Cauſa dicitur modica,niſi ſit vltra duos aureos.*
4 *Iuramentum nollẽ deferre,aut omnino nolle iurare,manifeſtæ eſt turpitudinis.*
5 *In iuramenti delatione quatuor ſpecialiter ſunt attendenda.*
6 *Iuramentum an in cauſa ciuili & famoſa ſit deferendum.*
7 *Iuſiurandum an in cauſa mere ſpirituali poſſit deferri.*
8 *Iuramentũ debet ei,q̃ melius probat,deferri, ſiue ſit actor, ſiue ſit reus.*
Actore non plene probante reus eſt abſoluendus.
9 *Iuramentum cui ſit deferendum,vbi vtraque pars ſemiplene probat.*
10 *Actore plene probante,ſi reus excipiat, cui deferendũ ſit iuramentum.*
11 *Iuſiurandum deferri poteſt per eum, ad quem negotium proprio nomine ſpectat.*

QVONIAM ob defectũ plenæ probationis defertur
actori quandoque iuſiurandũ à iudice, & etiam pars
quãdoque parti defert,ut ext.de iureiur ca fi.& ff.e.l.
1.& 2.& l manifeſtę. ideo ſuꝑ his ad inſtructionem iu-
1 dicum aliqua,tamen pauca,tangamus.¶† Ad euidentiam tamen
dicendorum prænotandum eſt,quod iuramentum aliud eſt pro-
miſſorium,aliud aſſertorium.Promiſſorium dicitur,quod ſuper
futuro fit:quando videlicet aliq̃d dandum, vel non dandum, uel
faciendum,uel non faciendum promittitur ut ſi quis iuramento
promittit in iudicio ſiſtere,aut litem exequi,vt C.de epiſ.& cleri.
auth generaliter.ext.de ſequeſt.poſ.c.1 in fi.aut aliquid huiuſmo
di promittit:& tale iuramentum infamat,qui in eo frangitur fi-
des Deo,& homini:& magis imputatur tunc,quam ſi iuraret de
præſenti,uel de præterito:quia magis & plenius deliberarẽ põt,
vt C.de tranſac.ſi quis maior.& de hoc 6.q.1 quicunque & ff.de
his,qui no.infa.Lucius. Aſſertorium uero dicitur,quo ſit de prę
terito,uel præſenti,in quo videlicet aſſeritur aliquid eſſe, uel fuiſ
ſe:& hoc non infamat,quantum ad infamiæ pœnam. Gof. non
b admittit hanc diſtinctioné.[b] Aſſertorii autẽ ſunt plures ſpecies.
nam aliud eſt de calumnia aliud de veritate,aliud de malitia:de q
bus no.ſ.de iur.cal.§ 1.Item aliud eſt voluntariũ, aliud neceſſari
um,aliud iudiciale. Voluntarium eſt,quod fit extra iudicium,& ex
ſola uoluntate,ff.de iureiu.iuſiurãdum,quod ex conuentione.&
extra.eo.fere per totum Neceſſarium eſt iuramentum teſtis, uel
iuramentum de calumnia,uel quod iudex parti defert. de quo di
cam iam Iudiciale vero eſt, quod pars in iudicio defert parti: de
2 his habetur,& no.eo.tit.c.fi.¶ † Nota igitur,quod ſi plures teſtes
in vnam concordẽt ſententiam, tunc ſententia ferri poteſt,ex
quo actor plenè probat,nec defertur iuramentum,ext.de prob.
c.2.Si vero actor ſemiplene probat,pura habet vnum ſolum bo
num teſtem,& res eſt modica,& in qua duo teſtes ſufficiant,tunc
actor,ſi ſciat veritatẽ,petat ſibi iuramentum deferri, vt C.de re.
cred.& iurei.l.3.ff.e.ſi duo patroni.in prin.ff.de leg.tut.legitimos
ff.de dote p̃leg.Theopompus.& ext.de deſpon.impub.atteſta
tiones vbi de hoc,ſecundum Vincę.quod fieri debet.Nam cum
duo teſtes faciant plenam probationẽ, vt ext.de teſtib.in omni.
& c licet.& 4 q 3.ver.vbi numerus.ergo vnus faciet ſemiplenam
probationem,vt ſ.de prob.§.fi.ver.vlt.Reus vero ecõtra reſpõ-
deat,Frater,Vox vnius,vox nullius,C de teſti.iuriſiurandi. ff de
qõnib.maritus.33.q.2.admonere.verſus prin.vnde nõ dẽt tibi iu
ramentũ deferri:imo mihi,qui reus ſum in hac parte,ſiue excipiẽ
3 do,ſiue replicando,C de eden.l.fi †Nec enim eſt modica cauſa,
quia eſt vltra duos aureos,vt ff.de dolo.id eſt.Sed videtur modi-
ca,ſi

ADDITIONES.

a Ex practicis auctoribus nullus poſuit hanc rubricã ſimpliciter: vnde Tan. ſ.proxime continuauit ſequentem.¶ Pileus tamen quarta parte rub.1.ſ.de probat.ante medium, ſatis de hoc tractat. ¶ Roſ.tamen prætorias poſuit rub.de vtili actione ex ea cauſa,ſex qua iuratur: & inter edicta poſuit rub. de actione in factum ex iureiurando.

b Diſtinctionem. ¶ Quod videas in Sum.de iur.ante ſ.

ca.ſi ſit duorum aureorum.vt ff.eo.ſi oleum.in fi.uel ſi,ſit decem aureorum,vt ff.ſi cui plus quam per l.Falci.in l.2.§.quamuis. Vel quinquaginta,ar.C.de deſen.ciuit.deſenſores.ff.de acc.nōnulli. Vel trecētorum,in auth.de deſen.ciuit.§.&iudicare.& § audiēt. Vel dic, & verius, quod inſpecta qualitate perſonarum & locorum,minor dicitur maxima.ar.ff.de iud.ſed & ſi ſuſceperit.§.j.ff. de alimē.& cib.le l.1.& l.Mela §.fi.In minima ergo cauſa,in qua non uertitur magnū periculum, defertur: in magna non, in qua magnum vertitur periculū,arg.ff.de legitimis tutori.legitimos. ff.de ventre inſpicien.lege prima in fin.& facit in auth. de mand. priu.§.ſit tibi.7.q.2.c.2.& xlij diſ.quieſcamus.imo vbi magna eſt & ardua,niſi actor plene probet,reus abſoluetur, vt in concord. poſitis j.uerſiculo, ſed cui.Præterea tu es perſona ſuſpecta.nam conſueuiſti deierare,ideoque nō debet tibi deferri, ff. de re mili. non omnes.§.à barbaris.22 q.5.paruuli.extr.de pig.illo. extra.de teſti.c teſtimonium.Hæc tamen pendent ex officio iudicis,ſecun
a dum Vber.Eſt etiam,ſecundum quoſdam,[a] ſemiplena probatio ſi actor per priuatam ſcripturam probat ſuam intentionem:quia talis ſcriptura non facit plenam probationem,vt in præd.uer.ul-
b timo.[b]¶†Si autem actor nil omnino probat,& dicit aduerſario
4 vt iuret ad ſuam innocentiam purgandam,uel quod ſibi deferat iuramentum, uidetur iuſte allegare. nam manifeſtæ turpitudinis eſt nolle iurare nec iuramentum velle deferre,vt in præd.l.manifeſtæ.& ff.rerum amot.Marcellus.ff.de iureiurando,l.lex Cornelia.§.hac lege.C.de his,qui ad eccl.confu.l.præſenti.C. de iure deli.l.fi.§.licētia C.de fideic.l.fi.Pōt tñ reſpondere reus:Frater non cogor iurare,niſi aliqd ſit probatum,uel præſumptū: quod non eſt hic & ad hoc C.de eden.qui accuſare.C.de actionib.& oblig. negātes 6.q.vl.actor.leges enim,quas allegas, uel ſunt ſpeciales caſus,uel loquuntur,cum aliquid eſt probatum, uel præſumptū. Et hoc uerum eſt.nam actore nihil probante, &c vt ext.de iurei. c.fi §.ſane.niſi in caſibus,in quibus lex defert iuramentum reo. li
c cet actor nil probet,vt C.de his,qui ad eccl.con.l.fi §.ſane.[c]& C. de fide inſtr.l.fi.& C.de iur.delib.l.fi §.licentia. Vt autem plenius inſtruaris nota quatuor eſſe in iuramenti delatione ſpāliter attē
5 denda.¶†Primum,an actor aliquid plene ꝓbet, vel ſemiplene, uel nihil,ut iā ſ.diximus.¶Secundum eſt, quia ſi ſemiplene probat,aut quæſtio eſt criminalis,aut eſt ciuilis, aut eſt ſpiritualis. Si criminalis,non eſt deferendum à iudice,C.de prob l.fi.ext.de iurei.c fi.quia ibi debent eſſe apertiſſimæ probationes.C.de dolo,l. dolum.& 2.q.8.ſciant.& 23.q.4.eſt iniuſta. Si tamen vna pars de-
d fert alii,tenet delatio ob inopiam probationis facta,[d]etiā ſi de illo crimine tranſigi non poſſit:quia non ita hoc confiteri videtur
e ſicut in tranſactione:imo negare videtur.[e] Si vero ciuilis eſt,aut
6 eſt ciuilis & famoſa,aut ciuilis & non famoſa.†Si ciuilis & famoſa,ut actio doli,furti,iniuriarum,& quod metus cauſa,in quibus fit quis infamis de iure & ex ſententia,etiam ſi ciuiliter ſit actum vt ff.de his,qui no.infa.l.1.& j.de pe.tem.lit.&c.mulier nomine ventris in poſſeſſionem miſſa condemnatur ad reſtitutionem illorum bonorum,quorum poſſeſſionem per calumniam habuerat,ff.eo.notatur.& in crimine expilatæ hæreditatis: ſc. cum quoquis condemnatur:quia bona iacentis hæreditatis alibi exportauit,C.ex quibus cauſis infa.irrog.ſi te hæreditate.In his enim priuatis criminibus ſequitur condemnatum infamia iuris.de hoc ſecundum Vinc.ext.de ſimon.ex diligenti.& j.de pen.teme.litig. & de ſententia §.videndum.In his, inquam,caſibus non defertur iuramentum:quia ibi plena probatio exigitur,ut in præ.l.dolum & ff.quod met.cauſa,metū aūt,& ext.de iureiurād.c.fi.Si aūt ſit ciuilis:& non famoſa,ſubdiſtingue:quia aut eſt magna & ardua, aut eſt parua:ſi quidem eſt ciuilis,& non famoſa,& magna,nō eſt de facili deferendum,ff.de leg tut.legitimos.Si uero ſit parua,relinquitur iudicis arbitrio,ut procedat,inſpecta qualitate pſona
f rum & conſuetudine regionis.[f]Qualitate perſonarum:ut ſi quis non habens in bonis.xx.ſolidos,petit ab aliquo mille libras.hæc enim cauſa eſt magna reſpectu petentis Vel ſi inter aliquos magnos Comites agatur ſuper decem ſolidis hæc enim eſt minima reſpectu perſonarum.Conſuetudine regionis ut in oleo & uino & ſimilibus,quæ plus valerent in uno loco,quam in alio, ut in Prouincia de oleo,& de vino in Francia,quam in Anglia,melius forum habetur.& ita his à iudice conſideratis defertur iuramentū
7 vel non,ext.de off.del.de cauſis.† Si uero ſit cauſa mere ſpiritualis,puta monachatus,uel matrimonii,tūc iudex forte nequit deferre iuſiurandum ob defectum probationis.Si autem nō ſit mere ſpiritualis,tunc forte poteſt,ſecundum Vin.Sed nec appellanti eſt indiſtinctè deferendum iuramentum,licet pro eo ſit præſūptio:ſed tunc demum cum inſpectis perſonarum & cauſæ circūſtantiis hoc faciendum uidetur,extr.de teſti.Romana.lib.6.Item etiam propter enormitatem delicti rei defertur iuſiurandū actori,ſi non poſſit ablata probare,C.vnde vi,ſi quando. extra quod me.cauſa,c fi.¶Tertium quoq; eſt attendendum.quis ſc.melius ſciat veritatem.Hinc eſt,quod ei,de cuius facto agitur, præcipue eſt deferendum,ext.qui ma.acc.poſ.videtur.ibi,qui enim melius admittuntur,&c.& ff.rerum amo.Marcellus.§.fi.In alieno enim facto non defertur,ne cogatur anceps ſubire periurium.ut ibi & ff.de in litē iurā,videamus in prin.& de iureiurād.iuſiurandū.§.2. ¶ Quartum etiam conſiderandum eſt,ſ.qualitas perſonarum,in præd.§ ſane.ſ.quis melior,quis dignior & quis præſtantior videatur,vt illi deferatur,ut in præ.l.legitimos.ſicut alias in electione hæc omnia ſpectantur,8.q.1.licet ext.de off.cuſt.c.fi.de ele.eccleſia noſtra.2 & c dudum j.& in teſtibus illud idem,ext.de teſt.in pſentia,& c.Romana.lib.6.4.q.3.ver.teſtium.ff.fa.erciſ.ſi quæ ſūt ff.de fide inſt.l.2 His concurrentibus locus eſt,vt iudex iuramen-
8 tum deferat,vt in §.ſane.¶† Sed cui defertur prius,actori,an reo. Reſp.dicunt quidam,quod ei,qui melius probat:ar.ext.de prob. ex literis.& c.licet.prope fi. vt quia actor probat per vnum teſtē reus nihil:ei ergo deferatur,ne probatio ſit ſibi inutilis: quod eē non debet,vt ff.de leg.j ſi quando.in prin.& hoc puto.alii,quod reo:quia cum actor non plene probat,reus debet abſolui,vt ext. de iur.c.fi.§.ſane.Iura enim promptiora ſunt ad abſoluendū,quā ad condemnandū,vt ext.de prob.ex literis.ff.de act.& obl.Arrianus.ext.de fide inſt.inter dilectos.in fi. Vel dic, quod hoc per iu
9 dicem expedietur cui ſ.deferatur, ut in §.ſane. ¶ † Quid ſi actor habet vnam præſumptionem & reus aliam.vel vterque ſemiple
g nè probat?tunc dic,reo deferendum:[g] quia promptiores ſumus ad abſoluendum, & in dubiis melior eſt conditio poſſeſſoris, vt C.de cond.ob tur.cau.l.1 Inſt.de interdic.§.commodum.Alii dicunt,quod eſt locus gratificationi arg.ff.ad Syl.ſi quis in graui.§. ſed cum omnes.& ff.de bo.aucto.iud.poſſ. ſi non expedierit. Tertii dicunt,quod actori:quaſi in iudiciis fauorabilior ſit,ff de iu.ſi quis intentione.& l.ſolemus.ff qui ſatiſ cog de die.Quarti dicūt hoc caſu nulli eſſe deferendum:quia tunc demum ad hoc recurſus habetur,cum aliæ probationes deſunt:ar.ext de prob.c.2.Sed
h prius dictum verius eſt.[h] ¶ † Quid ſi actor fundat intentionem
10 ſuam per duos teſtes & plene probat,& reus exceptionem ſuam peremptoriam per vnum,nunquid defertur reo?Reſp.non:imo condemnabitur,& ad ſolutionem iuris remediis vrgebitur,vt C. de ac.& ob.negantes.& ar.ff.de prob.cum de indebito in prin.ff. de teſt.ob carmen.& l.3.ibi,alias numerus,&c.quæ ſunt 4.q.4.§.
i item in criminali hoc plene proſequere,vt ext de iurei.capit.fin.[i]
11 ¶† Quid ſi times,ꝙ iudex deferat iuſiurandū reo ex officio ſuo vt ext de iurei.c.fin.præclude ſibi viam,dicendo,eum tibi eſſe ſuſpectum,ff.de re mil non omnes.§.à barbaris. Vtrum autē in prætoriis ſtipulationibus iuretur in litem,no ſecundum Roſ.in li.in
k tit.de prætoria ſtipulatione.[k]In ſumma no.quod is,ad quem negotium proprio nomine ſpectat,iuſiurandum deferre poteſt:ꝓcurator vero non, niſi in tribus caſibus:puta,ſi habet ad hoc ſpeciale mandatum:vel,ſi ſit datus,velut in rem ſuam: vel ſi habet li
l beram & generalem adminiſtrationem:[l] & cum prælatus hanc habeat,poteſt deferre.quæ proſequere in Summa do.mei e.tit.§. ſi quis poteſt.uer.in reb.& ſeq.Quæ autem hic deſunt, vide j. in tit.de iureiurando.

ADDITIONES.

a Quoſdam. ¶ Acc.in l.in bonæ. & in l. admonendi. vbi idem dicit de fuga: de qua vide qđ dixi ſ.tit.prox.§.2.ſuper verbo, violenta.de vno teſte,& de comparatione literarum,& idem Vin.in dec.fi.eo.tit.& Goſ.in Sum.ad fi. 1.col.hoc etiam no.ſ.de proba.§.fi.ver.tertium.

b Ver.vl. ¶ De prob alle.ſ.ante uer.reus vero.

c §.ſane. ¶ Vide,quod ibi no.& ſupra de off.iud.§.vltim.ver.6.

d Facta. ¶ Nec appellat delator,ſi ille iurauit,& obtinuit:de hoc.& quid de relatore,ſcripſi de iur.c.fi.ſuper 1.gl.

e Videtur. ¶ Vide,quod ſcripſi de iur.c.fi.in gl.vt modica ver.ſed quid dicemus.& verſi.iſte ſi tamen. hucuſque fuit vltimum verbum Vincen.in præ. dec.ult.

f Regionis. ¶ Vide in gl.ad quam remiſi.ſ.prox.hæc quæ ſequūtur in prin.ipſius gl.

ADDE Ad uer.ſequentem ibi,ſi nō ſit.ibi,uel matrimonii.adde diſt.gl.in c.mulieri.extra de iureiurand.licet ibi do.Abb.Sicul.poſt Hoſt.teneat ꝯ ipſam gl.& forſitan minus bene,quia cauſa ardua eſt,& negari non poteſt.præterea in hac cauſa non eſt recedēdū à ſeueritate canonica, ut in c.fi. ext.de tranſact.ideo non poteſt per arbitrium expediri,c.cauſa. extra de in integ. reſti.delatio aūt huiuſmodi iuramēti eſt potius de æqtate:ergo.&c.Multa alia quæ pro hac opi.dici poſſent,breuitatis cauſa omitto.Io.Maria.Blon.

g Deferendum. ¶ Dicit Gui.de Suz.conditionibus perſonarum paribus.

h Eſt. ¶ Vt etiam ſcripſi de iud.in c.fi.in ultim.gloſſa,poſt prin.

i C.fi. ¶ Diſtingue,ut ibi ſcripſi in ult.gl.an plena actoris & ſemiplena rei ſint incompatibiles? & tunc procedit,quod eſt dictum:an uero compatibiles? & tunc poſſet locus eſſe delationi.ibi uide.

K Stipulatio. ¶ In vl.col.uer.item quæritur.

l Adminiſtrationem. ¶ De pr oc.qui ad agendum.in fi.lib.6.

ADDITIONES NOVAE.

* Vide ad hoc facientia.j.in ſpeculo de iureiur.

Nota ꝙ iurandum eſt cū manu,& nō cum alio membro,no.in c.circa.extr.de ele.li.6.& Bal.l.ſi minor.C.ſi aduerſus uend.& iuramentū hēt tres comites,C.de nuptiis.Aut.quód ſuper eis.ſuper l.impe

De ſacramento purgationis no. in l.ſi de meis.§.fi.de arb.& l.præſenti.C.de de his qui ad eccle.cõſu.& l.2.C.de duo.re.& l.licet.de excu. tuto. & Auth. nouo iure.C.de pęna iud.qui male indi.& l.fi.C.de fide inſtr.& c. quotiens ext.de purg.cano.& dicitur ibi ꝙ præſtantes huiuſmodi ſacramentum, d: bent ſacra tangere euãgelia. in alijs aũt iuramẽtis nõ ꝯſiderat hoc, ſed ſufficiat verbo iurare, vel alijs ſcripturis,nota.in Cle.j.de hæreti.ver. porro.

Nota quod ex leui præſumptione non defertur iuramentum,no.in l.idẽ que.§.illud.ff.de minor.

Nota quod in omni ſacramento ſemper intelligitur excepta ſuperioris authoritas.l.imperator.ff.ad municipa.c.venientes. de iureiur.

Nota quod iuramentum habet vim ſententiæ latæ præcedentibus probationibus,l.ſed & ſi poſſeſſori.fi.de iureiur.

Nota quod crimen periurij non eſt adeo eccleſiaſticum, quin iudex laicus poſſit de eo cognoſcere & punire, Io.An.in c.cum laicus.de foro compet.in nouella.

Procurator generaliter conſtitutus ad cauſas & ad iurandum quolibet genere iuramenti in animam ipſius conſtituentis an poſſit iurare ſolet no. in Cle.2.de proc.& in c.qui ad agendum.de proc.li.6.& l. iuſiuran.c.fi. cũ l. ſeq ff.de iur.Bar.in l.qui bona.§.ſi alieno.ff.de dam.infec.

Pone ſtatuto cauetur ꝙ ſacerdotes & clerici non iurent niſi in uirtute Spiritus ſancti,an eorum procuratores hoc facient. Guid. de ſuza.per l.q. bona.§.pen.de infec.

Cui potius debet deferri iuramentum,Bal.in l.qui accuſare.de eden. dicit ꝙ in triplici paritate vincit reus. primo quando nil probatur hincinde de quo Inn.in c.ſolet.de ſent.exc.lib.6.ſecundo quando hincinde. eſt ſemiplena probatio,l.diuus.de re mili. Tertiò quando vterque probat plene: quia fauorabiliores &c. Si aũt probationes non ſunt pares, ille uincit qui melius ꝓbat,ut l.fi.C.de edic.diui.Adri. tol.& dic melius ꝓbare illũ cuius intentio magis ꝯſonat veritati ſeu rationi:de quo ꝑ Inn.in c.licet de ꝓba.

Nota ꝙ ille qui repellitur a teſtimonio, debet repelli ab iſto ſacramento cum in hoc caſu pars dicatur teſtis,l.quotiens.de fideiuſſo.& ſic non deferretur fœneratori,quia repelleretur a teſtimonio,ut l.ſi quis ad declinandã C.de epiſ.& cle.Bar.in d.l.qui accuſare.& D.Bar. de ſal. in l. in bonæ fidei. C.de iur.& ibi Bal.& no.j.de iureiuran.

Nota quod iuramentum quod eſt præſtitum alicui tanquam officiali,eo depoſito non debet ſeruari,Inn.in c.venerabilis.ext.de electio.

Nota ꝙ ubicunque certus numerus eſt de ſubſtantia probationis, actus qui geritur,tunc in defectum probationis non poteſt deferri ſacramentum vt in ultimis voluntatibus,& donationibus cã mor.de quo per Bal. in l.bonorum.C.de bo.poſ.ſecund.tab.Item in iis quæ ſunt iudicij fundamẽta nõ poſſunt ſtipulari per iuramentum,ut no.in l.j.C.de proc.fac.quod no. Inn. in c.innotuit.ext.de eo qui fur.ordi.ſuſce.& eſt ratio, quia omiſſio ſubſtantialis formæ uitiat,l.ſi vnus de teſta.

Nota quod ſi quis iurauit in contractu non poteſt contra venire niſi relaxatione iuramenti obtenta: alias incideret in periculũ,quia poſſet de periurio puniri,l.fi.de crimine ſtellio.niſi forte probari poſſet iuramentum dolo vel metu extortum. Ange.in l.qui iurato.qui ſatiſd.cog.

Nota quod iuramentum ſuper quolibet actu præſtitum habet in ſe clauſulam.ſi non poteſt ille actus valere vt agitur,ualeat ut valere poteſt.Batt. in l.ſi quis pro eo,ff.de fideiuſſ.

Quod ubi mulier iurauit non uenire contra alienationem fundi dotalis factam per maritum, non poteſt contrauenire, ſiue mulieri poſſit aliunde conſuli ſiue non glo.eſt in cap.cum contingat.de iureiurando, quam ibi ſequitur do.Vinc.Item Arch in c.quamuis de pac.lib.6.ſuper uer.omnino. Item Bald.in auth.ſiue a me.C.ad uelleian.iuxta fi.apparatus referendo dictum ſuum ad textum qui loquitur vtrum poſſit mulieri cõſuli vel nõ. Itẽ Hoſtien.in ſumma de iureiu.§.quando cenſeatur.ſub §.papa etiam à iuramento. ver.ſed ꝯ quia alienatio De iſta materia vide in Specul.de renun.& concluſione.ultra medium. verſ.ſed pone.& ver.itẽ beneficium iure hipothecarum.& latius de contrahen.emp.§.tertio loco.per duas columnas, vbi etiam vide pulchras formas in renunciatione vxorum in cõtractibus virorum,& alia pulchra circa alienationem fundi dota. Contra uidetur de iure ciuili, in l.prædium.C.de iure dotium,ſuper uer.nihil.& gl. in l.j. §.cũ autem hypotheca.C.de rei vxo.actio.ſuper uer.ſed nec alienare. In renunciatione tamen hypothecæ facta per uxor.ubi dicit ſe eſſe ſecuram, practicatur in collegio Mediolani ꝙ ſacramentum ſibi non noceat, ſi illud reperiatur vltimum pignus. & ratio inter hanc renunciationem etiam cum iuramento,& iuramentum ſuper fundo dotali, de qua ſ.prox.poteſt eſſe, q̃a ubi dicit ſe ſecuram, neſcit inquantum lædatur credens ſe ſecuram. In iuramento autem facto circa fundum dotalem ſcit inquantum læditur. Ex hac ratione ẽt ſequitur ꝙ ſi ſimpliciter renunciaret hypothecæ, & iuraret non venire contra, non dicendo ſe eſſe ſecuram ſuper alijs ꝙ non poſſet contra uenire. Idem ſi diceret ſe non uenturam contra,& iuraret hoc addito, & ſi non eſſet ſecura, quia tunc ſcit in quantum læditur.

Quod iuramentum cõtra alias impoſſibilitates quam in ſupplendo ætatem nihil firmat de iure ciuili, nec aliqua oſtantia remouet. ſed de iure canonico ſecus, Bal.in l.pactum dotale.circa prin.C.de collationibus.

¶Bal de iuramenti delatione.

¶ Ex vno teſte probante donationem, defert iudex ſacramentum. Fallit in cauſa criminali: item in cauſa famoſa: item in cauſa ſpirituali. Item fallit,ubi non ſufficiunt duo teſtes,ut in teſtamentis: quia ibi deficit ius & probatio. Itẽ fallit,ubi aduerſarius plene probauit. Item, ubi cauſa eſt nimis ardua. Item fallit, vbi perſona eſt ſuſpecta, vel ignota. G. ¶ Quandoque ſtatur indicijs,& non iuramento, C.de in litem iur.l.2.§.fi.

...allegationibus aduocatorum[a]. Rub.
...us publicatis, & inſtrumentis exhibi
...onfeſſis, & alijs, quæ ad factum ſpe-
...iris allegationibus inſiſtendum, ut
...& de poſtul.bonæ.i.ideo,&c. Vel

b ſic[b]: Poſtquam de probationibus facti, quæ fiũt per teſtes, uel inſtrumenta, uel aliis modis, plene diſcuſſimus, conſequens eſt, ut de probationibus iuris, quæ fiunt per aduocatos, ſ. de allegation. aliqua ſubnectamus Et licet ſ.de aduoc.§.nunc de exordijs & §. hic dicendum. de arengis & propoſitionibus plenè dixerimus, hic tamẽ ſpecialiter de allegationibus quæ in finitione litis fiunt
c dicemus,& ad aliqua ſpecialia deſcendemus Videndum[c] eſt igitur quid ſit allegare: quis ordo in allegãdo ſeruandus eſt: qualiter eſt allegandum: & qualiter allegationibus reſpondendum: quid pertineat ad officium iudicis allegationes audientis.

ADDITIONES.

a Pileus ſui operis parte 4.poſuit rubricam, qualiter aduocati debeant allegare,& quis primo? ¶ Tanc.parte 3.in fi.poſuit rubricam, de allegationib. & reſponſionib. ¶ Aegi. fecit tres rubricellas allegatio actoris, allegatio rei, publicatio aduocati actoris. ¶ Totus libellus Vber.de Bob fuit diſputatorius actoris & rei, uel aduocatorum ſuorum: & per ꝯſequens ſic. ¶ Io. de Deo, ſpecialius tñ adaptat huic rubricæ pen.& ult.reſp.lib.j Cauil.in li. autem Iud.parte prima, & ſecunda tractat de diſputationibus ſuper teſtibus: reliqua uide ſuper Rub.de aduocat.

b Vel ſic. ¶ Secundum Tancredum, ubi ſ.

c Videndum. ¶ Omnia iſta membra fuerunt Tan. & unum plus poſuit ante ultimum, ſ. ꝙ ſit officium allegantium? ꝙ auctor putauit non neceſſarium.

¶Quid ſit allegare.

1. §. Allegare ſeu diſputare, eſt intentionem ſuam per probationes in iudicium deductas oſtendere, & eam iuribus aſſeuerare, & colorare, 9.q.3.aliorum. 23.q. ult.conuenior.uer allegatur.ext.de fide inſtr.inter dilectos.& de
a re iud.abbate ſane lib.6.& de conceſ. præb. quia cunctis[a]. Quod autem diſputationes huiuſmodi,& allegationes fieri debeãt ſuꝑ
b teſtibus & actitatis, probatur in auth.de teſtib.§.q̃a uero multi[b]. & § nam partes.ext.c.in cauſis.de elec.dudũ.j.& C.de teſti. auth. ſi dicatur.in fi.& in prę.uer.allegatur.Ideo autẽ dixi, Per probationes inductas. nam cum ex facto ius oriatur, ut ff.ad l. Aquil. ſi ex plagis § in cliuo.& ff.de act & obl.l.obligationum.§ ex facto. & ff.de iure codic quidam referunt.uer.nullus ext. de eccl.ædif. c.pe.ext.de ſpon.de muliere niſi ſit fundamentum facti, nullum bonæ allegationis poteſt ædificium ſupponi, ut j.q.j.cum paulus. ext.de presby.non bap.ueniens nec clientulus poterit ullum de allegationis nitore habere ſubſidium, ut 9.quæſtion.3.aliorum. Licet enim per ſubtiles allegationes & cauillationes lis quandoque indebitè protrahatur, ut ff de uer.ſig.ea eſt natura.& C.de iudi.rem non nouam & l properandum & ext.de exce.pia.in prin. lib.6.& C.de iur.cal.l 2.propè prin.tamen finaliter iuſtitia & ueritas ſub equo iudice uale, & inualeſcit, ut 25.q 9.graue 8.diſt.cõſuetudo,& in præ.l properandum.§ j. Ar.contra C.de aduoc.di-
c uer.iud.aduocati[c].

ADDITIONES.

a Cunctis. ¶ eo lib.

b Multi. ¶ Ver.ſi uero.& ibi not.

c Aduocati. ¶ Ceſſet contrarium, ſi intelligatur de aduocatis, qui ſua ſubtilitate iuſtam reportant ſententiam: ſi de iuſta intelligo, illud caſuale.

¶Quis ordo in allegando ſit ſeruandus.

a 2. §. Nunc breuiter[a] tranſeamus de ordine in allegãdo ſeruãdo Et licet de hac materia dictũ fuerit ſ.de aduoc.§ iam nunc tamẽ hic aliqua ſpecialius utile eſt commemorare. Ordo igitur in allegando is eſt, ut aduocatus actoris, primò proponat, quæ ad ſui clientuli intentionem iuuandam & fundãdam uiderit expedire, ut j § prox. deinde uero rei aduocatus rñdeat allegatis, deſtruendo allegationes alterius partis, ꝑ dicta teſtiũ, uel inſtrumentorum, uel ꝑ confeſſionem, ſeu alias probationes inducẽdo etiam pro ſe iura, rationes, & exempla: & allegatis per partem alteram clare & aperte reſpõdendo diſtinguẽdo eorum iura, intellectum apertius exprimẽdo, ut j.§.poſt hoc. uer iuribus.& ſeq. ſicut facit Auguſtinus 28. q j.ſic enim.& Papa ext.de reſt ſpo.literas.& de conceſ.præb quia cunctis & de re iu.abbate ſane lib.6.ext.de trãſl.epiſc.c.inter.§.ſed neq; j § ꝓx. uer fundata. Præmiſſus autem ordo proponendi probatur. nam actor laborare debet ad intentionẽ cauſæ ſuę ampliandã reus uero ecõtra ad extenuandam, 4.q.4.c.j.& 2.& arg.23.q 2.dominus. Et quod actor prius debeat proponere, probatur ext de mu.pet. c.j.& iuxta regulã, qui prior appellat, prior agat, ff. de iu. q prior ext.de ord.cog.c.2 Deinde ſi reus exceptionis ſe credit iuuari beneficio, alleget prius, quæ faciunt ad fundandam et probãdam ſuã exceptionem et poſt actoris aduocatus reſpondeat et allegationes il-

ADDITIO.

a Nunc breuiter. ¶ Ordo iſte quaſi ad literam fuit Tanc.